

УДК 303.32:330.34

*В. В. Лаврук,**д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем, Подільський державний аграрно-технічний університет**ORCID ID: 0000-0002-0778-7227**Л. М. Будняк,**к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем, Подільський державний аграрно-технічний університет**ORCID ID: 0000-0002-0130-1564*

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.2.5

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАВДАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗЕЙ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

V. Lavruk,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of finance, banking, insurance and electronic payment systems, State Agrarian and Engineering University in Podillia

L. Budnyak,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of finance, banking, insurance and electronic payment systems, State Agrarian and Engineering University in Podillia

THE CURRENT SITUATION AND THE PROBLEMS OF INVESTMENT DEVELOPMENT
AND IMPROVEMENT OF THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL SECTORS

Розглядаються питання формування ефективного механізму інвестиційного забезпечення сільського господарства необхідними фінансовими ресурсами, визначення пріоритетних напрямів їх спрямування для збільшення обсягів і ефективності виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції та підвищення її конкурентоспроможності. Проведено детальний аналіз індексів капітальних інвестицій і внутрішнього валового продукту, динаміки використання капітальних інвестицій у галузях економічної діяльності України, в тому числі за видами економічної діяльності, основних засобів, джерел фінансування. Узагальнено та систематизовано показники ефективності інвестиційних вкладень у сільське господарство України урахувавши те, що на сьогодні можливості власних інвестицій для забезпечення проведення техніко-технологічної і економічної модернізації його галузей та ефективного використання наявного виробничого потенціалу практично обмежені, що значно знижує рівень конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Сформовано пропозиції щодо координування, за адекватними принципами і методами, відновлювального і модернізаційного процесу з метою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності галузей сільського господарства відповідно до умов і вимог ринкової економіки.

The issues of formation of an effective mechanism of agricultural investment provision with the necessary financial resources, determination of priority directions of their direction for increasing the volume and efficiency of production of high-quality agricultural products and increasing its competitiveness are considered. It has been proved that the lack of and lack of effective mechanism for attracting investments in the process of their economic development, which led to the emergence of destructive processes in this previously profitable industry, was an obstacle to the wide revival and stable development of sub-sectors of agricultural production. It is determined that the problem of efficient development of agricultural sectors is a lack of investment resources. A detailed analysis of capital investment indices and gross domestic product, dynamics of the use of capital investments in the branches of economic activity of Ukraine, including by types of economic activity, fixed assets, sources of financing, are carried out. Performance indicators of investment in agriculture of Ukraine have been generalized and systematized, given that today the possibilities of own investments to ensure the implementation of technical and technological and economic modernization of its industries and the efficient use of existing production potential are practically limited, which significantly reduces the level of competitiveness of agricultural products. Proposals for coordination, according to adequate principles and methods, of the renewal and modernization process in order to ensure sustainable development and increase the competitiveness of agricultural sectors in accordance with the conditions and requirements of a market economy. The main task in the transition of agriculture of Ukraine to innovative development is formulated, which is to radically improve the financial support of the investment climate and investment and innovation processes in its industries. Investment is an effective tool that enables agriculture to close its development gap, and needs to be prioritized for innovation in its core industries in order to improve economic performance.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення, розвиток, сільське господарство, конкурентоспроможність, галузь.

Key words: investments, investment support, development, agriculture, competitiveness, industry.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У складних умовах стабілізації ринкових відносин у регіонах країни для формування і нарощування генетичного потенціалу в рослинництві і тваринництві знадобляться додаткові фінансові ресурси, які можна буде використати, зокрема, для забезпечення сільськогосподарських тварин сучасними модернізованими тваринницькими фермами і виробничими приміщеннями. Адже від високого рівня інноваційних змін у сільському господарстві залежить його конкурентоспроможність. Однак завадою для широкого відродження і стабільного розвитку підгалузей сільськогосподарського виробництва стала відсутність та неналагодженість дієвого механізму залучення інвестицій у процес їх економічного розвитку, що спричинило появу руйнівних процесів у цій, раніше прибутковій галузі. Тому проблема ефективного інвестиційного забезпечення розвитку галузей сільського господарства є актуальною і потребує негайного вирішення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у формування наукових теорій, в яких сформовані класичні поняття і тези, пов'язані з інвестиційним забезпеченням розвитку сільськогосподарського виробництва внесли зарубіжні вчені — Д. Аакер, Л. Абалків, З. Бауман, М. Вебер, Х. Гумбрехт, Е. Дюркгейм, Ш. Ейзенштадт, А. Інселес, О. Конт, Г. Спенсер, Й. Шумпетер та інші. Теоретичні та методичні аспекти інвестицій у функціонування аграрної економіки, її галузей, окремих підприємств, що підтримуються функціональними стратегіями, програмами й інноваційними заходами для забезпечення їх інтенсивного і динамічного розвитку, зміцнення конкурентоспроможності з метою підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, знайшли своє відображення у працях вітчизняних вчених, серед яких — П.І. Гайдуцький, В.М. Геєць, А.А. Гриценко, В.Ф. Іванюта, Т.М. Качало, М.І. Кісіль, Л.Ю. Кучер, О.М. Левковець, О.О. Мамалуй, І.Я. Месель-Веселяк, Й.М. Петрович, В.Я. Плаксієнко, П.Т. Саблук, Л.П. Червінська, О.М. Шпичак,

І.Б. Яців та інші автори.

Однак у публікаціях вітчизняних і зарубіжних вчених залишаються недостатньо розкритими низка питань, які віддзеркалюють проблему удосконалення форм та джерел інвестиційного забезпечення модернізації сільськогосподарського виробництва та його переведення на інноваційний шлях розвитку.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження проблем і розробка підходів щодо формування ефективного механізму інвестиційного забезпечення сільського господарства необхідними ресурсами, визначення пріоритетних напрямів їх спрямування для підвищення обсягів і ефективності виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції з метою задоволення у ній потреб населення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Агропромисловий комплекс України є складовою частиною національного господарства та виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку сільськогосподарських, промислових, науково-виробничих і навчальних галузей, спрямованих на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції [1, с. 407].

З огляду на проблемний стан та великий нерозкритий потенціал, ситуація в АПК потребує якісних перетворень, які забезпечать підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому ринках та, як результат, й продовольчу та частково економічну, екологічну та енергетичну безпеку, розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створить соціально-економічні умови сільського розвитку [2].

Для зміни моделі аграрного виробництва на виготовлення продукції з вищою доданою вартістю, його переозброєння, стабільної господарської діяльності та покращення якості продукції потрібні значні інвестиції. Надходження інвестицій у сільське господарство зале-

Таблиця 1. Динаміка використання капітальних інвестицій у галузях економічної діяльності України

Роки	Освоєно інвестицій, млн грн	У % до 2010 р.	Припадає капітальних інвестицій на одну особу, грн	У % до 2010 р.
2010	189061	100	4164,9	100
2011	259932	137,5	5586,3	134,1
2012	293692	155,3	6343,4	152,3
2013	267728	141,6	5815,2	139,6
2014	219420	116,1	5122,9	123,0
2015	273116	144,5	6399,9	153,7
2016	359216	190,0	8451,6	202,9
2017	435270	230,2	10300,1	247,3
2018	526324	278,4	12454,2	299,0

Джерело: складено авторами за даними [6—8].

жить від інвестиційного середовища, на формування якого впливають такі фактори, як відповідність рівня розвитку галузей в агропромисловому комплексі наявності власних ресурсів, державні пільги для інвесторів, страхування ризиків; технічний рівень організації виробництва та ін. Для ефективного розвитку сільського господарства в Україні необхідне формування як активно функціонуючого фінансового ринку, так і інтегрованої системи взаємозв'язків із міжнародними фінансовими потоками, підвищення рівня інвестиційної забезпеченості сільськогосподарських підприємств. Структура та обсяги інвестиційної діяльності на рівні кожного господарюючого суб'єкта є головними факторами, що зумовлюють інвестиційний розвиток країни [3, с. 55].

Інвестиції як один з основних чинників підвищення економічної ефективності виробництва, здатні забезпечити розвиток агропромислового комплексу за допомогою нарощування матеріально-технічної бази, впровадження інновацій, реалізації перспективних проектів. В процесі інвестування вирішальну роль для зростання економічної ефективності агропромислового виробництва відіграє як збільшення суми коштів, що вкладаються, так і вибір найбільш ефективних способів і напрямів інвестування [4, с. 5].

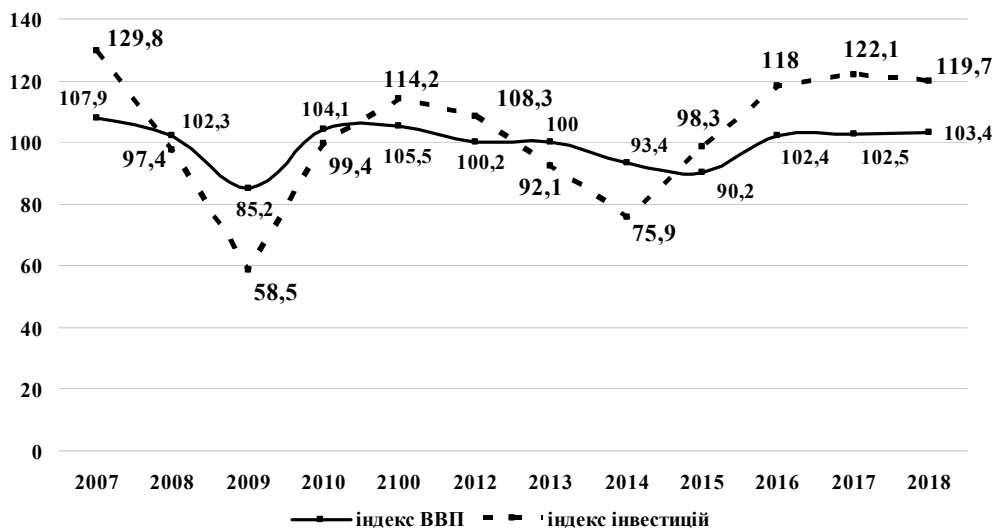

Рис. 1. Динаміка індексів капітальних інвестицій і внутрішнього валового продукту (у % до попереднього року)

Джерело: складено авторами за даними [6—8].

Таблиця 2. Склад і динаміка капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, млрд грн

Види діяльності	Рік					2018 р. до 2015 р., (+, -)
	2010	2015	2016	2017	2018	
Усього	3,5	7,4	8,3	11,7	16,5	9,1
Сільське, лісове та рибне господарство	0,8	2,2	3,4	4,6	9,4	436,4
у % до загального обсягу	22,9	29,7	41,0	39,3	57,0	27,3 п.п.
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг, у тому числі:	0,7	2,1	3,3	4,5	9,3	7,2
Рослинництво	0,5	1,4	2,4	3,4	7,3	5,9
Тваринництво	0,1	0,5	0,6	0,7	1,2	0,7
Інші галузі	0,1	0,2	0,3	0,4	0,8	0,6
Промисловість	1,0	2,3	1,9	2,5	2,5	0,2
Будівництво	1,0	1,2	1,1	1,4	1,6	0,4

Джерело: складено авторами за даними [6—8].

Таблиця 3. Динаміка капітальних інвестицій у матеріальні активи за видами основних засобів, млн грн

Види активів	Рік					2018 р. до 2010 р. (+, -)
	2010	2015	2016	2017	2018	
Усього	3544,7	7372,9	8301,9	11744,1	16525,4	9152,5
Інвестиції у матеріальні активи	3506,1	7335,9	8227,7	11612,6	16345,6	9009,7
З них: земля	29,9	48,9	74,1	32,9	50,7	1,8
Машини, обладнання та інвентар	1021,4	3202,2	3800,4	5167,9	7098,6	3896,4
Інженерні споруди	357,9	662,6	736,4	1063,9	1481,7	819,1
Транспортні засоби	184,4	446,1	1001,2	1708,6	1722,9	1276,8
Довгострокові біологічні активи: тваринництва	58,3	92,6	133,8	180,7	179,3	86,7
Рослинництва	26,2	32,6	33,5	34,4	31,4	-1,2
Біологічні активи галузі тваринництва у % до обсягу матеріальних активів	1,7	1,3	1,6	1,6	1,1	-0,2
Інвестиції у нематеріальні активи	38,6	37,0	74,1	131,4	179,8	142,8

Джерело: складено авторами за даними [6—8].

А отже можна сформулювати завданнями сучасної інвестиційної політики, серед яких пріоритетними є:

— сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, експортних виробництв галузей сільського господарства;

— забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції;

— забезпечення збалансованості у зростанні галузей сільського господарства на інноваційній основі.

Інноваційні процеси залежать від інвестицій в основний капітал як інтегральний показник, який найповніше і достовірно характеризує інноваційний потенціал зростання економіки на найближчу перспективу [5, с. 7]. За останні роки спостерігається зростання загального обсягу капітальних інвестицій в Україні (табл. 1).

Можна побачити, що протягом останніх років дещо покращився інвестиційний стан економічної діяльності, однак він поки що не сприяє повному техніко-технологічному і інноваційному переоснащенню сільськогосподарського виробництва. За досліджуваний період загальний обсяг інвестицій збільшився майже у 3 рази, що сприяло їхньому росту у розрахунку на одну особу. У 2018 році в Україні освоєно 526,3 млрд грн капітальних інвестицій, що на 17,3 % більше, ніж у 2017 році.

У січні — червні 2019 року капітальні інвестиції у сільське господарство склали 23333,8 млн грн, тобто

лише на 83,1% проти відповідного періоду 2018 року. У сільському господарстві в 2017 р. освоєно 64905 млн грн капітальних інвестицій, у 2018 р. — 73992 млн грн, причому у тваринництві лише 9620 млн грн, що складає 13%.

У більшості випадків процес залучення інвестицій і ефективність їхнього використання дає можливість розв'язувати цілу низку проблем не тільки підприємств рослинництва і тваринництва, але й галузі загалом [9, с. 3]. Водночас інвестиційна привабливість може характеризуватися досить тривалим виробничим циклом, постійним попитом на тваринницьку продукцію, а це позитивно впливає на рівень задоволення інвесторів щодо періоду окупності інвестиційних проектів, оскільки кожен із них зацікавлений у ефективному використанні інвестованих коштів. Окрім цього інвесторів хвилює не тільки фінансова сторона діяльності підприємств, але й їхня здатність залишатися конкурентоздатними на внутрішньому ринку у період виникнення кризових та непередбачуваних ситуацій

У сучасних умовах господарювання виникає потреба збільшити у структурі валового внутрішнього продукту не тільки частки валової продукції сільського господарства, але й виробництва продукції тваринництва поряд із рівнем залучення частки інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі залучених інвестицій в

Таблиця 4. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування, %

Види джерел	Рік					2018 р. до 2010 р. (+, -)
	2010	2015	2016	2017	2018	
Усього	100	100	100	100	100	-
У т.ч. за рахунок:						
Коштів державного бюджету	1,9	2,3	3,3	3,1	2,7	0,8
Коштів місцевих бюджетів	3,9	7,8	9,4	13,7	9,0	5,1
Власних коштів підприємств	58,0	65,6	66,6	68,4	75,5	17,5
Кредитів банків та інших позик	6,8	6,6	7,7	3,5	3,4	-3,4
Коштів іноземних інвесторів	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Коштів населення на будівництво житла	23,0	16,3	11,4	9,7	7,6	-15,4
Інших джерел фінансування	6,1	1,2	1,5	1,6	1,7	-4,4

Джерело: складено авторами за даними [6—8].

економіку країни. Проведені розрахунки дозволили виявити певні коливання у індексах капітальних інвестицій і внутрішнього валового продукту (рис. 1).

Спостерігаються помітні коливання у індексах інвестицій (зниження показників в окремі роки обумовлюється в основному купівельною спроможністю населення і складними ринковими умовами господарювання підприємств) та внутрішнього валового продукту, які мають тенденцію до зниження, особливо за останні три роки. Водночас сільське господарство (важлива бюджетоформуюча галузь) демонструє зростання, оскільки частка валової доданої вартості у обсязі валового внутрішнього продукту зросла з 7,4% у 2010 р. до 15,2% у 2018 р. За цей період обсяг продукції сільськогосподарства зріс на 38,6%, зокрема у сільськогосподарських підприємствах — на 61,8%, тоді як обсяг продукції тваринництва збільшився на 24,1%.

Тут же слід зазначити, що оновлення основного капіталу, впровадження нових технологій і активізація інвестиційної діяльності є важливими напрямками про-

цесу модернізації галузей сільського господарства у цілому [10, с. 144]. Залишається лише забезпечити відновлення і розвиток матеріальної економічної бази та розробку програм техніко-технологічної модернізації виробництва. А тому основним завданням при переході сільського господарства України до інноваційного розвитку повинно стати кардинальне покращення фінансового забезпечення інвестиційного клімату та інвестиційно-інноваційних процесів у його галузях.

Спостереження показали, що більшість сільськогосподарських підприємств окремих регіонів знаходяться на грані виживання, хоча стараються отримати мінімальний прибуток. Водночас вони мають низьку інвестиційну привабливість, а тому щорічно знижується їхня інвестиційна активність. Зокрема порівняно низький індекс капітальних інвестицій у Хмельницькій (111,6), Волинській (105,5), Чернівецькій (106,4), а найбільший — у Запорізькій (147,4), Одеській (128,8) і Полтавській (133,8) областях. До цього прибавляється ще й повна відсутність довгострокового банківського кредитуван-

Таблиця 5. Показники ефективності інвестиційних вкладень у сільське господарство України

Показники	Рік					2018 р. до 2010 р. (+,-)
	2010	2015	2016	2017	2018	
Частка використаних у сільському господарстві капітальних інвестицій у їхньому загальному обсязі, %	6,0	10,7	13,8	12,9	14,2	8,2
Обсяг капітальних інвестицій вкладених у довгострокові біологічні активи тваринництва, млн грн	58,3	92,6	133,8	180,7	179,3	121,0
Припадає інвестицій, використаних у сільському господарстві, грн на: 1 га сільськогосподарських угідь						
Одну особу населення	4164,9	6399,9	8451,6	8951,4	10051,8	5886,9
Припадає інвестицій, використаних тваринництві, грн на: одну умовну голову тварин, грн	435,4	1437,1	1504,1	1603,7	1915,7	1480,3
Одного працівника, зайнятого у тваринництві, тис. грн	9,9	46,0	50,8	53,7	62,4	52,5
Вироблено у сільськогосподарських підприємствах продукції тваринництва, грн на: 1 га сільськогосподарських угідь	1258,4	1591,0	1529,2	1612,4	1817,7	559,3
Одну грн інвестицій	13,85	5,17	4,99	5,01	4,87	-8,98
Одного працівника, зайнятого у тваринництві, тис. грн	130,5	237,9	253,6	267,4	293,3	162,8
Рівень рентабельності сільськогосподарської діяльності, %	17,5	30,4	24,9	22,4	17,9	0,4
Рівень рентабельності виробництва продукції тваринництва, %	7,8	15,3	7,7	14,6	16,4	8,6

Джерело: складено авторами за даними [6—8].

ня, залучення вітчизняних і іноземних інвестицій та не-ефективна амортизаційна політика.

Такого роду ситуація потребує покращення інвестиційної діяльності за рахунок налагодження системи організаційно-економічних, регулюючих і правових дій, які можуть позитивно впливати на рівномірне протікання інвестиційних процесів у основних галузях сільськогосподарства України (табл. 2).

Проведені розрахунки показують, що у структурі капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у 2018 р. на сільське, лісове і рибне господарство припадало 57%, тоді як у 2015 р. — відповідно 29,7%.

У цьому випадку не тільки частка мала тенденцію до зростання, але й загальна сума інвестицій у сільському господарстві, зросла у 4,3 рази, тваринництві — у 2,4 рази, будівництві — на 33,3%. Найбільша частка інвестицій, освоєних у сільському господарстві у їхньому загальному обсязі, припадала на Київську (8,3%), Кіровоградську (7,3%), Дніпропетровську (7,3%), Полтавську (7,2%) області, а найменша — на Рівненську (0,9%), Івано-Франківську (0,9%) та Чернівецьку (0,5%).

Тут же слід відмітити, що загальний розмір прямих інвестицій (акціонерний капітал) в економіку України за цей період зменшився з 39824,5 до 36154,5 млн доларів США або ж на 9,2%. Водночас у сільському, лісовому та рибному господарстві було використано відповідно 680 і 502,2 млн доларів США або на 26,1% менше, тобто для іноземних інвесторів сільське господарство стає менш привабливим. Слід зазначити, що в окремих господарствах основними передумовами для вкладання іноземних інвестицій у галузі свинарства є економія виробничих ресурсів і кормів, середньодобовий приріст живої маси свиней у межах 600—800 грам, загальні втрати за період вирощування свиней складають до 10%.

Розглянемо зміни у розмірі використаних капітальних інвестицій (у фактичних цінах) за різними видами активів в Україні (табл. 3). Тут можна побачити, що за досліджуваний період капітальні інвестиції у розрізі усіх видів активів збільшилися, особливо нематеріальні, де на програмне забезпечення та бази даних припадає 53,4%.

Найбільшу частку у загальному розмірі капітальних інвестицій складають матеріальні активи (окрім названих сюди ще входять житлові і нежитлові будівлі на які припадає 30%), яка в 2018 р. становить 98,9%.

Значну частку (43%) серед матеріальних активів займають машини, обладнання і інвентар, інженерні споруди (9,1%) та транспортні засоби (10,5%), тоді як довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва (у їхній загальній сумі на галузь тваринництва припадає 85,1%) складають лише 0,1%. Тут же слід зазначити, що найбільша сума капітальних інвестицій була спрямована на біологічні активи тваринництва у таких областях: Київська (1101,5 млн грн), Полтавська (244,1 млн грн), Чернігівська (163,2 млн), а найменша — Одеська (18,7 млн), Закарпатська (2,4 млн грн). Усе це спонукає до розгляду структури капітальних інвестицій за джерелами фінансування підприємств України (табл. 4).

Як бачимо, у структурі капітальних інвестицій найбільшу частку складають власні кошти підприємств (75,5%) і населення (7,6%), а найменшу — кошти державного бюджету (2,7%) і іноземних інвесторів (менше 0,1%). За останні роки частка капітальних інвестицій за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів поступово збільшується, але збільшується за рахунок кредитних коштів.

Ураховуючи те, що зараз можливості власних інвестицій для забезпечення проведення техніко-технологічної і економічної модернізації тваринництва та ефективного використання наявного виробничого потенціалу практично обмежені, а тому виникає потреба у формуванні дієвого організаційно-економічного механізму, який спроможний координувати, за адекватними йому принципами і методами, відновлювальний і модернізаційний процес та економічну діяльність у розвитку галузей сільськогосподарства відповідно до умов і вимог ринкової економіки.

Результати дослідження, серед інших, потребують розглянути зміни, які відбулися в інвестиційному забезпеченні сільськогосподарського виробництва та їх вплив на результати господарської діяльності підприємств галузі (табл. 5).

За проведеними розрахунками щорічний розмір капітальних інвестицій, освоєних у сільському господарстві, мав тенденцію до зростання. Водночас обсяг інвестицій у довгострокові біологічні активи рослинництва і тваринництва збільшився у 3,1 рази. У результаті обсяг інвестицій у розрахунку на одиницю земельної площі, умовну голову тварин і одного працюючого зріс відповідно в 6,5 рази, майже у 4,4 і 6,3 рази. Водночас окупність тваринницькою продукцією вкладених інвестицій зменшилася на 64,8%. Позитивним явищем є ріст продуктивності праці в 2,2 рази і рівня рентабельності на 0,4%.

Отже, подальший розвиток аграрного сектору повинен здійснюватися на основі інвестицій, що зумовлює необхідність проведення постійних і системних їх досліджень [11, с. 94]. Одним із важливих умов є поєднання і взаємозв'язок інвестиційної та інноваційної діяльності щодо збільшення вкладання грошових коштів (власних, державних, приватних) у сучасні інноваційні технології та виробництво інноваційних продуктів.

Держава повинна забезпечити регулювання і контроль інноваційного розвитку тваринництва за рахунок поєднання наукової і виробничої діяльності, спрощення процедури фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності, впровадження інноваційних проектів і страхування на випадок ризикових нововведень.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва на сьогодні повинно покладатися на власні кошти підприємств, але державі належить брати активну участь у інтенсифікації створення інвестиційної індустрії, яка б співпрацювала з підприємствами, що впроваджують модернізацію на інноваційній основі. Вважаємо, що розв'язанню проблеми

фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств сприятиме удосконалення методів і прийомів, які можуть бути використані у фінансових механізмах: самофінансування, самоокупності, фінансової відповідальності, ціноутворення, державної фінансової підтримки, пільгове оподаткування і кредитування, фінансовий лізинг і страхування.

Інвестиційна діяльність є важливою складовою модернізації і прискорення ефективного розвитку сільськогосподарства. Однак до цього часу в аграрних підприємствах можна спостерігати недосконалість процесу освоєння інвестицій із-за їхньої невизначеності і низької інноваційної активності, неможливості комплексного впровадження при незначних темпах інвестування переоснащення виробництва. Зважаючи на те, що інвестиції є ефективним засобом, який дає сільськогосподарському виробництву можливість подолати відставання у своєму розвитку, то їх необхідно першочергово спрямувати на інноваційні процеси у його основних галузях з тією метою, щоб забезпечити покращення економічних показників господарської діяльності і доходів сільського населення.

Основними напрямками подальшого дослідження інтенсивного розвитку сільськогосподарського виробництва повинні бути: накопичення внутрішніх інвестиційних ресурсів і раціональне їхнє використання, урахування регіональних і галузевих особливостей при залученні та розподілі різних видів інвестицій, впровадження найбільш прийнятних і пріоритетних інвестиційних і інноваційних проектів, стимулювання регіональних програм по широкому залученню приватних інвестицій і наукових інноваційних розробок, страхування інвестицій від некомерційних ризиків, розширення можливостей безпосередньої участі іноземних інвесторів у здійсненні модернізації виробничих процесів, організація державного контролю за дотриманням умов і вимог інвестиційного законодавства.

Література:

1. Регіональна економіка: підручник / За ред. Є.П. Качана. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 800 с.
2. Підоричева І., Землянкін А. Бачення України: від сировинного експорту до усвідомленої нової індустріалізації [Електронний ресурс]. Зеркало Недели. Випуск від 18 грудня 2015 року. — Режим доступу: <https://dt.ua/promyshliennost/bachennya-ukrayini-vid-sirovinnogoeksportu-do-usvidomlenoyi-novoyi-industrializaciyi-.html>
3. Плаксієнко В.Я. Інвестиції в аграрне виробництво в сучасних умовах розвитку економіки України. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. 2008. № 1. С. 54—57.
4. Лаврук В.В. Інвестиційне забезпечення інноваційних проектів в агропромисловому виробництві: теорія, методологія, практика: монографія. — Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. 380 с.
5. Гайдуцький П.І. Інвестиції — фундамент економічного зростання. Урядовий кур'єр. 2007. № 127. 19 липня. С. 7.
6. Капітальні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018>

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

8. Офіційний сайт міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi>

9. Лаврук В.В. Маркетингова концепція інноваційної політики агропромислового розвитку у конкурентному середовищі. Агросвіт. 2009. № 3. С. 2—5.

10. Лаврук В.В. Формування інноваційної політики аграрних підприємств. Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету. "Економіка". Вип. 71. Ч. 2. 2009. С. 143—151.

11. Кісіль М.І. Наукові дослідження інвестиційних проблем в аграрному секторі економіки. Економіка АПК. 2016. № 6. С. 84—96. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_6_11

References:

1. Kachan, Ye.P. Babiak, H.P. Zaporozhan, L.P. Koshil, A.B. and Martsinkovska, O.B. (2008), *Regionalna ekonomika [Regional economy]*, TNEU, Ternopil, Ukraine.
 2. Pidorycheva, I. and Zemlyankin, A. (2015), "Vision of Ukraine: from commodity export to conscious new industrialization", *Zerkalo Nedely*, available at: <https://dt.ua/promyshliennost/bachennya-ukrayini-vid-sirovinnogoeksportu-do-usvidomlenoyi-novoyi-industrializaciyi-.html> (Accessed 15 December 2019).
 3. Plaksienko, V.Ya. (2008). "Investments in agrarian production in modern conditions of development of economy of Ukraine", *Naukovyy visnyk: finansy, banky, investytsiyi*, vol. 1, pp. 54—57.
 4. Lavruk, V.V. (2010), *Investytsiyne zabezpechennya innovatsiynykh proektiv v ahropromyslovomu vyrobnytstvi: teoriya, metodolohiya, praktyka [Investment provision of innovative projects in agroindustrial production: theory, methodology, practice]*, Akxioma, Kamianets-Podilskyi, Ukraine.
 5. Haydytskyi, P. (2011), "Investments - foundation of economic growth", *Uryadovyi kuryer*, vol. 9, pp. 28—35.
 6. Official website of State Statistics Service of Ukraine (2019), "Capital investment in Ukraine", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 13 December 2019).
 7. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine (2019), available at: <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi> (Accessed 13 May 2019).
 8. Ministry of Finance of Ukraine (2019), available at: <http://www.index.minfin.com.ua/index/fidi> (Accessed 13 December 2019).
 9. Lavruk, V.V. (2009), "Marketing concept of innovation policy of agro industrial development in competitive environment", *Ahrosvit*, vol. 3, pp. 2—5.
 10. Lavruk, V.V. (2009), "Formation of innovation policy of agricultural enterprises", *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho ahrarnoho universytetu. Ekonomika*, vol. 71, no. 2, pp. 143—151.
 11. Kisil, M. (2016), "Scientific research of investment problems in the agrarian sector of the economy", *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 84—96.
- Стаття надійшла до редакції 10.01.2020 р.*